

Sygn. akt I ACa 620/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SA Elżbieta Bieńkowska SO del. Grażyna Wołosowicz (spr.)
Protokolant	:	Małgorzata Sakowicz - Pasko

po rozpoznaniu w dniu 19 listopada 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **K. P.**

przeciwko **A. J.**

o ochronę dóbr osobistych i zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie

z dnia 23 marca 2015 r. sygn. akt I C 520/14

I. **oddala apelację;**

II. **zasądza od powoda na rzecz pozwanego kwotę 450 (czteryście pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.**

(...)

UZASADNIENIE

Powód K. P. żądał od pozwanego A. J. złożenia oświadczenia, mającego usunąć skutki naruszenia dóbr osobistych, jakiego powód doznał w związku z wyrokiem wydanym w sprawie II K 886/10 (...), a nadto zapłaty kwoty 1 000 zł za doznaną krzywdę na wskazany w pozwie cel społeczny. W uzasadnieniu tych żądań powód wskazał, że pozwany wydał wyrok, którym uznał powoda za winnego spowodowania wypadku drogowego, nie dysponując odpowiednim materiałem dowodowym i dopuszczając się szeregu uchybień w toku postępowania sądowego. W ten sposób w ocenie powoda zachowanie pozwanego wyczerpało znamiona czynu niedozwolonego i naruszyło dobra osobiste powoda.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zwrot kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 23 marca 2015 roku Sąd Okręgowy w Olsztynie oddalił powództwo (punkt I.) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 557 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu (punkt II.).

Z ustaleń poczynionych przez Sąd Okręgowy wynikało, że pozwany A. J. pełni funkcję (...). Wyrokiem tego Sądu z dnia 18.07.2011 r. w sprawie II K 886/10 K. P. został uznany za winnego popełnienia przestępstw:

a) z art. 177 § 2 kk w zw. z art. 178 § 1 kk w zb. z art. 178 a § 4 kk w zb. z art. 244 kk w zb. z art. 157 § 3 kk w zw. z art. 11 § 2 kk,

oraz

b) z art. 244 w zw. z art. 12 kk,

za co skazano go na łączną karę 11 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności oraz orzeczono zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na zawsze i podanie wyroku do publicznej wiadomości. W wyniku pierwszego z przestępstw doszło do śmierci jednej osoby i obrażeń ciała drugiej.

Apelacja od tych rozstrzygnięć, wniesiona na korzyść K. P. przez jego obrońcę, została uznana za oczywiście bezzasadną, a zaskarżony wyrok utrzymano w mocy - wyrokiem Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 13.12.2011 r.

Kasacja od wymienionego wyroku Sądu Okręgowego, wniesiona przez obrońcę K. P., została oddalona przez Sąd Najwyższy - postanowieniem z 29.10.2012 r. - jako oczywiście bezzasadna (kopie w/w orzeczeń i środków zaskarżenia z akt II K 886/10 k. 86-151).

Z tak ustalonym stanie faktycznym zdaniem Sądu Okręgowego żądania powoda nie zasługiwały na uwzględnienie. Z treści pozwu i jego uzasadnienia w sposób oczywisty wynikało, że powód upatruje podstaw swoich roszczeń w czynnościach, jakie pozwany A. J. podejmował w ramach postępowania karnego w sprawie II K 886/10, występując w nim jako (...). Z argumentacji powoda wynikało nadto, że podejmując opisane w pozwie czynności pozwany miał dopuścić się czynu niedozwolonego i naruszyć jego dobra osobiste. W konsekwencji, w świetle treści przepisów art. 415 Kodeksu cywilnego (k.c.) i art. 24 k.c., regulujących odpowiedzialność za czyn niedozwolony i z tytułu naruszenia dóbr osobistych, w pierwszym rzędzie rozstrzygnięcia wymagało, czy wskazane w pozwie zachowanie pozwanego miało charakter bezprawny. Warunkiem odpowiedzialności z tytułu czynu niedozwolonego lub naruszenia dóbr osobistych jest bowiem bezprawność zachowania, które miałyby stanowić źródło szkody lub naruszenia tych dóbr osobistych. W realiach niniejszej sprawy, nie ulegało wątpliwości, że dokonując oceny dowodów oraz wydając wyrok w sprawie II K 886/10 pozwany działał w ramach porządku prawnego, sprawując(...) i przewodnicząc składowi tego Sądu w toku rozpoznania sprawy, w której powód został oskarżony o popełnienie przestępstw. Postępowanie toczyło się według reguł określonych Kodeksem postępowania karnego, a rozstrzygnięcia zawarte w zapadłym wyroku zostały wyjaśnione w jego pisemnym uzasadnieniu, sporządzonym przez pozwanego i znajdującym się w aktach sprawy. Decyzje procesowe pozwanego i motywy rozstrzygnięć, w tym obejmujące wyjaśnienie dokonanej przez pozwanego oceny dowodów, zostały objęte kontrolą przez sądy wyższej instancji, które uznały środki zaskarżenia, powołujące się na rzekome uchybienia w tym zakresie, za oczywiście bezzasadne.

W tym stanie rzeczy, nie sposób było zdaniem Sądu I instancji uznać, aby pozwany, dokonując oceny dowodów i wyrokując w sprawie II K 886/10, w której prawomocny wyrok skazujący powoda nie został w żaden sposób skutecznie i zgodnie z prawem podważony, działał w sposób bezprawny, co czyniło bezzasadnymi żądania pozwu.

Zdaniem Sądu I instancji, z uwagi na to, że treść pozwu nie budziła wątpliwości, zaś żądanie postępowania dowodowego ograniczało się zapoznania z materiałami zgromadzonymi w aktach sprawy II K 886/10, nie było potrzeby przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron, co czyniło również zbędnym doprowadzenie powoda

na rozprawę, zwłaszcza wobec udzielenia mu informacji o możliwości dodatkowego wyjaśnienia zajmowanego stanowiska przez złożenie stosownego pisma procesowego (zarządzenie k. 85).

Ponieważ powód przegrał proces, zgodnie z art. 98 k.p.c. Sąd Okręgowy nałożył na niego obowiązek zwrotu kosztów procesu na rzecz pozwanego w kwocie 557 złotych. Obejmowały one opłatę od pełnomocnictwa (17 złotych) i wynagrodzenie pełnomocnika reprezentującego pozwanego, przyznane w stawce minimalnej od poszczególnych żądań – zgodnie z § 11 ust. 1 pkt 2, § 6 pkt 2 oraz § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie ... (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) – z uwagi na prosty charakter sprawy i nieznaczną liczbę czynności podjętych przez pełnomocnika w jej toku.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 23 marca 2015 roku wniósł powód K. P., który zaskarżył ww. wyrok w całości. Zarzucał mu:

- 1) ***niewyjaśnienie okoliczności faktycznych istotnych do rozstrzygnięcia sprawy,***
- 2) ***naruszenie prawa powoda do obrony swoich praw,***
- 3) ***brak właściwego uzasadnienia wydanego wyroku.***

Wskazując na powyższe wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia przez Sąd Okręgowy w Olsztynie.

SĄD APELACYJNY ZWAŻYŁ, CO NASTĘPUJE:

Apelacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie bardzo starannie rozważył zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny aprobuje i uznaje za własne. Sąd pierwszej instancji doszedł w wyniku analizy tegoż materiału dowodowego również do prawidłowego wniosku, że powództwo K. P. nie zasługiwało na uwzględnienie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, słusznie bowiem w okolicznościach sprawy nie dopatrzyl się podstaw do przyjęcia, że pozwany swoim zachowaniem naruszył dobra osobiste powoda.

Odnosząc się do podniesionych w wywiezionej przez powoda apelacji zarzutów, w pierwszej kolejności należało odnieść się do zarzutu zmierzającego do wykazania, że powód został pozbawiony możliwości obrony praw z uwagi na niedoprowadzenie go na rozprawę, mimo że jest osobą pozbawioną wolności, która nie miała w sprawie ustanowionego pełnomocnika procesowego. Sąd Apelacyjny w tym kontekście stwierdza, że w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w Białymstoku utrwalone jest stanowisko - prezentowane wielokrotnie w judykaturze Sądu Najwyższego, iż nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw w rozumieniu art. 379 pkt. 5 k.p.c. ma miejsce jedynie wówczas, gdy w następstwie naruszenia przez Sąd przepisów postępowania strona, wbrew swej woli, została faktycznie pozbawiona możliwości działania, w szczególności zaprezentowania przed Sądem swoich racji - przedstawienia swoich twierdzeń faktycznych, zgłoszenia dowodów na ich poparcie, odniesienia się do argumentów i dowodów prezentowanych przez stronę przeciwną, odniesienia się do przeprowadzonych już przez Sąd dowodów (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 19 września 2002 roku, I PKN 400/2001, OSNP 2004/9 poz. 152, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2002 roku, II CKN 399/01, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 1974 roku, II CR 155/74, OSP 1975, Nr 3, poz. 66). Naruszeniem prawa do obrony są zatem jedynie takie uchybienia procesowe popełnione przez Sąd, które w praktyce uniemożliwiają stronie podjęcie stosownej obrony co w niniejszej sprawie nie miało miejsca.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, choć faktycznie powód jest osobą pozbawioną wolności, która nie jest tu reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, a Sąd Okręgowy zrezygnował z doprowadzenia go na termin rozprawy to takie procedowanie nie może być ocenione w kategoriach prowadzących do nieważności postępowania z uwagi na pozbawienie strony możliwości obrony swych praw. Z okoliczności niniejszej sprawy wynika bowiem, że K. P. przejawiał w niej niezbędną aktywność procesową oraz zdawał sobie sprawę z istoty zainicjowanego sporu, w tym konieczności

przejawiania inicjatywy dowodowej dla wyjaśnienia okoliczności decydujących o sposobie jego rozstrzygnięcia, o czym świadczą składane przez niego pisma procesowe.

Wprawdzie z uwagi na odbywanie przez K. P. kary pozbawienia wolności jego osobisty udział w rozprawach był utrudniony, tym niemniej miał on możliwość swobodnego wypowiedzenia się w pismach procesowych zarówno co do podstaw faktycznych i prawnych dochodzonego roszczenia, jak również ustosunkowania się do twierdzeń zawartych w odpowiedzi na pozew.

W związku z tym stwierdzić należy, że prawo do obrony nie ma charakteru bezwzględnie w tym znaczeniu, iż zawsze, niezależnie od okoliczności rozpoznawanej sprawy, gwarantuje stronie prawo osobistego uczestnictwa w toczącym się postępowaniu. Osoba odbywająca karę pozbawienia wolności w warunkach zamkniętego zakładu karnego może skutecznie żądać sprowadzenia jej na rozprawę tylko wówczas, gdy sąd uzna za konieczny jej osobisty udział w rozprawie, co ma miejsce zwłaszcza wtedy, gdy pozostały niewyjaśnione okoliczności, które może wyjaśnić dowód z przesłuchania stron (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 stycznia 2009 r., I ACa 1310/08, POSAG 2009/1/56-57). W przedmiotowej sprawie nie sposób doszukać się nieprawidłowości w sposobie procedowania przez Sąd Okręgowy w Olsztynie.

Następnie, należało stwierdzić, że wbrew argumentom apelacji, Sąd Okręgowy przeprowadził także wystarczające postępowania dowodowe, a odnosząc się do zarzutu skarżącego dotyczącego naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. - uznać, że jest on całkowicie chybiony. Sąd Apelacyjny stwierdza bowiem, że Sąd I instancji ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wyprowadził logiczne, poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym wnioski, a poprawność jego rozumowania była możliwa do skontrolowania, ponieważ wbrew zarzutom skarżącego, Sąd ten dopełnił obowiązku w zakresie prawidłowego uzasadniania wydanego w sprawie orzeczenia, stosownie do treści art. 328 § 2 k.p.c. Sporządzone uzasadnienie w ocenie Sądu Apelacyjnego spełnia bowiem wszystkie wymogi określone w ww. artykule, zawiera zarówno wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia ze wskazaniem dowodów, które Sąd pierwszej instancji uznał za wiarygodne i na których oparł swoje rozstrzygnięcia, jak i wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem mających zastosowanie do tak ustalonego stanu faktycznego przepisów prawa, wedle których Sąd I instancji ocenił roszczenia stron.

Za chybiony uznać również należało zarzut niewyjaśnienia przez Sąd Okręgowy wszystkich okoliczności faktycznych sprawy. Wbrew stanowisku skarżącego, Sąd I instancji słusznie czynił swoje ustalenia w kontekście przepisów art. 415 k.c. oraz art. 23 k.c. i art. 24 k.c.

Trafnie dalej Sąd Okręgowy ustalił, że powód wyrokiem (...) z dnia 18 lipca 2011 roku, w sprawie sygn. akt II K 886/10 został uznany winnym tego, że w dniu 15 września 2010 roku w miejscowości L., gm. S., woj. (...), prowadząc samochód osobowy marki S. (...) o nr rej. (...) umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że znajdując się w stanie nietrzeźwości – 1,67 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, będąc uprzednio prawomocnie skazanym wyrokiem (...) z dnia 10 czerwca 2010 roku, sygn. akt II K 247/10 za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, wbrew orzeczonemu także zakazowi prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres dwóch lat, w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych na prostym odcinku drogi, na skutek ograniczonej sprawności psychofizycznej utracił panowanie nad prowadzonym przez siebie pojazdem i wykonał niekontrolowany, nieuzasadniony manewr zmiany kierunku jazdy poza drogę w kierunku chodnika, w wyniku czego uderzył w znajdujący się na chodniku po prawej stronie jezdni słup lampy oświetleniowej, doprowadzając do jego przełamania i przygnięcia przez elementy tegoż słupa poruszającej się prawidłowo chodnikiem małoletniej W. G., która w wyniku poniesionych obrażeń poniosła śmierć oraz uderzenia przez elementy uszkodzonego w wyniku wypadku samochodu marki S. (...), poruszającej się prawidłowo W. C., która doznała lekkich obrażeń ciała, tj. czynu z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. w zb. z art. 178a § 4 k.k. w zb. z art. 244 k.k. w zb. z art. 157 § 3 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i wymierzono mu karę 10 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, a apelacja oraz następnie kasacja wywiedziona od wyroku Sądu Okręgowego zostały oddalone jako całkowicie bezzasadne. Oznacza to, jak słusznie podniósł Sąd I instancji, że decyzje procesowe pozwanego i motywy rozstrzygnięć, w tym obejmujące wyjaśnienie dokonanej przez pozwanego oceny dowodów, zostały objęte

kontrolą przez sądy wyższej instancji, które uznały środki zaskarżenia, powołujące się na rzekome uchybienia w tym zakresie, za oczywiście bezzasadne.

Podkreślenia następnie wymaga, że naruszenie dóbr osobistych rodzi odpowiedzialność cywilnoprawną tylko wtedy, gdy jest bezprawne. Przyjmuje się, że w rozumieniu tej regulacji bezprawne jest każde działanie naruszające dobro osobiste, chyba że wystąpi szczególna przyczyna usprawiedliwiająca naruszenie. Do okoliczności wyłączających bezprawność zalicza się natomiast działanie w ramach porządku prawnego. Powyższe oznacza zaś brak podstaw do uznania odpowiedzialności pozwanego za naruszenie dobrego imienia powoda.

Końcowo, Sąd Apelacyjny wyjaśnia, że obecność powoda na rozprawie odwoławczej nie była obowiązkowa i z tego względu jego wniosek o doprowadzenie na rozprawę nie zasługiwał na uwzględnienie.

Nie znajdując zatem żadnych podstaw do uwzględnienia apelacji powoda Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił ją w całości.

O należnych pozwanemu od powoda kosztach zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Ich wysokość została określona na podstawie § 6 pkt 2) i § 11 pkt. 2) w zw. z art. § 13 ust. 1 pkt 2) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1348 z późn. zm). Powód przegrał bowiem sprawę i zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu winien ponieść jej koszt. Brak było podstaw do odstąpienia od obciążania go tymi kosztami. Podkreślenia wymaga, że odstąpienie od obciążania strony przegrywającej sprawę kosztami procesu poniesionymi przez jej przeciwnika procesowego jest możliwe jedynie w wypadkach szczególnie uzasadnionych, tj. wówczas, gdy z uwagi na okoliczności faktyczne konkretnej sprawy zastosowanie ogólnych zasad odpowiedzialności za wynik procesu byłoby sprzeczne z zasadą słuszności (art. 102 k.p.c.). Podstawą do takiej oceny może być zachowanie się strony w procesie, jak i jej sytuacja pozaprocesowa, przy czym zła sytuacja finansowa, stanowiąca podstawę do zwolnienia strony od obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, nie wyczerpuje sama w sobie przesłanek zastosowania art. 102 k.p.c., a przepis ten, z uwagi na swój szczególny charakter, nie może być wykładany rozszerzająco i wyklucza uogólnienie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, w przedmiotowej sprawie nie zachodził szczególny przypadek uzasadniający odstąpienie od obciążania powoda kosztami procesu. Fakt, że powód jest pozbawiony wolności nie jest ku temu wystarczającą przesłanką. Występując z pozwem o zasądzenie wysokiej kwoty, powód winien był się liczyć z możliwymi konsekwencjami tej decyzji. Dlatego strona winna mieć świadomość konsekwencji tak formułowanych roszczeń, także w zakresie kosztów postępowania.

(...)